

Suomen Akatemian lausunto sivistysvaliokunnalle

Suomen Akatemiasta annetun lain tarkistaminen, pääjohtaja Paula Eerola 12.2.2025

HE 209/2024: Suomen Akatemiasta annetun lain tarkistaminen

1. Uusi momentti tutkimuksen turvallisuuden huomioon ottamisesta. Tavoitteena on estää tutkimustulosten käyttö, joka voisi vaarantaa Suomen huoltovarmuutta, kriisivalmiutta tai turvallisuutta.
2. Suomen Akatemian toimielimiin liittyviä muutoksia

Suomen Akatemia

1. Tutkimuksen turvallisuus

- Tieteen tekeminen kansainvälistyy nopeasti Suomessa
- Globaalit turvallisuusuhat on huomioitava entistä tarkemmin
- Säännöksen tarkoitus ei ole rajoittaa tutkimusaiheiden valintaa
  – **tieteen vapaus säilyy**

Suomen Akatemia

Akatemian rooli tutkimuksen turvallisuudessa: rahoittajien välinen kansainvälinen yhteistyö

- Kansainvälisessä rahoitusyhteistyössä tulisi ottaa huomioon kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät riskit sekä sisällyttää kumppaneiden kanssa tehtäviin sopimuksiin keskeisiä periaatteita kuten tieteen vapaus.

Suomen Akatemia

Akatemian rooli tutkimuksen turvallisuudessa: tutkimushankkeiden rahoitusprosessi

- Ehdotettu säännös tukisi Akatemiaa tutkimuksen turvallisuuden huomioimisessa tutkimusrahoituksessa
- Akatemia vastaisi siitä, että tutkimuksen turvallisuudesta on asianmukaisesti huolehdittu Akatemian prosesseissa ja rahoituksen ehdoissa
- Akatemian tehtävä täydentäisi tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden roolia tutkimuksen turvallisuuden varmistamisessa
- Rahoituspäätöksiä tehtäessä arvioitaisiin mahdolliset kansalliset turvallisuusriskit
  → Akatemian riskinarviointi perustuu hakijoilta saatavaan tietoon
- Vastuu ensisijaisesti tutkimusorganisaatioilla ja tutkijoilla
- Akatemia ei tee turvallisuusselvityksiä eikä sillä ole suoraa pääsyä turvallisuus-viranomaisten tietoihin

Suomen Akatemia

Hakemuksen käsittely

Hakija jättää hakemuksen verkkoasiointiin

Akatemian tiedeasiantuntija käsittelee hakemuksen

Kansainvälinen asiantuntijapaneeli antaa tieteellisen arvion hakemuksesta

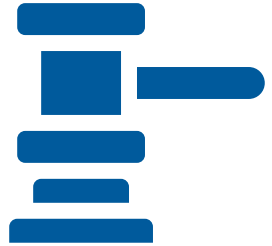

Luottamuselin tekee rahoituspäätöksen paneelin arvion ja haun linjausten perusteella

Hanke käynnistyy

Liitteenä turvallisuusarvio sekä tarvittaessa riskienhallinta-suunnitelma

Asiantuntijat voivat kommentoida tutkimusturvallisuus-kysymyksiä

Hakemus voidaan jättää rahoittamatta, jos tutkimusturvallisuus herättää huolta

Hankkeen johtaja informoi Akatemiaa muutoksista

Suomen Akatemia

Kuvitteellinen esimerkkitapaus

- Tutkimusrahoitushakemus suomalaisesta yliopistosta, tutkimusaihe kvanttiteknologia
- Kv. yhteistyökumppani: Beijing Institute of Technology
- Riskiprofiili: *punainen, Kiinan puolustusteollisuutta lähellä oleva yliopisto*
- Riskienhallintasuunnitelma kuvaa, kuinka kriittisen tiedon siirtyminen kumppanille estetään
- Arvioijat kiinnittävät huomiota erittäin riskipitoiseen hankkeeseen
- Esittelijä pyytää päätöksentekijää (toimikunta) huomioimaan riskiprofiilin
- Päätöksentekijä jättää hankkeen rahoittamatta tutkimus-turvallisuuden puutteiden takia

Suomen Akatemia

Yhteenveto tutkimuksen turvallisuuden osalta

1. Lakimuutos vahvistaisi tutkimuksen turvallisuuden huomioimista
2. Uusi säännös tukee Akatemian toimintamahdollisuuksia
3. Tarve tiiviille yhteistyölle tutkimusorganisaatioiden ja viranomaisten välillä
4. Päävastuu tutkimuksen turvallisuuden varmistamisesta säilyy tutkijoilla ja tutkimusorganisaatioilla

2. Toimielimet: tutkimusinfrastruktuurikomitea toimikunnaksi

- Tutkimusinfrastruktuurikomitea ehdotetaan muutettavaksi toimikunnaksi
  - yhdenmukaisuus muiden Akatemian toimikuntien (3) kanssa ja pohjoismaisten verrokkien kanssa, joissa puheenjohtaja on tutkimusyhteisön edustaja
- Yhtenäinen nimittämiskäytäntö
  - yhdenmukaisuus muiden Akatemian toimikuntien kanssa
  - läpinäkyvämpi prosessi, jolla tiedeyhteisön edustajia tavoitellaan Akatemian luottamuselinten jäseniksi
  - vähentäisi jääviysongelmia, kun edustajat olisivat tutkijoita, eivät organisaatioidensa ylintä johtoa

Suomen Akatemia

2. Toimielimet: toimielinten puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeus SA:n hallituksen kokouksissa

- Säännös tieteellisten toimikuntien, strategisen tutkimuksen neuvoston ja tutkimusinfrastruktuuri-komitean puheenjohtajien puhe- ja läsnäolo-oikeudesta hallituksessa poistettaisiin
- Selkeyttäisi Akatemian eri toimielinten roolia, poistaisi luottamushenkilöiden päällekkäiset roolit eri toimielimissä
- Akatemia perustaisi yhteistyöryhmän toimielinten työn yhteensovittamiseksi
- Toimielinkohtaiset pääsihteerit varmistavat tiedonkulun

Suomen Akatemia

Rohkeaa tiedettä Suomen ja maailman parhaaksi

Suomen Akatemia